

Students who acquire large debts putting themselves through school are unlikely to think about changing society. When you trap people in a system of debt they can't afford the time to think. Tuition fee increases are a **disciplinary technique**, and by the time students graduate, they are not only loaded with debt, but have also internalized the **disciplinarian culture**. This makes them efficient components of the consumer economy.

-NOAM CHOMSKY

Attitude-impressies in de Tweede Kamer; een column

De VVD kwam in het Tweede Kamerdebat over het leenstelsel niet verder dan hoe mooi het is om de Solar Challenge te winnen, een 3D-printer te bouwen in groep 7/8, en de magere LOB-modules voor de kinderen van de woordvoerder. Ter vergoelijking: de fractie was door D66 en GroenLinks in een draagstoel gezet en kon rustig achteroverleunen.

GroenLinks wil hoger belasting op vermogen, maar steunt met het studieleenstelsel het meest denivellerende plan sinds jaren. Dwars in tegen de meerderheid die zich in die partij ertegen keert. De anders zo aimabele Kamerleden Van Meenen en de steeds breder lachende Klaver – Deetman deed dat ook toen zijn rit als minister het einde naderde – hebben veel te verliezen.

De PvdA was muisstil zoals in alle maatschappelijke debatten van de laatste 20 jaar. De heer Mohandis leverde een roerend persoonlijk verhaal, met veel geloof maar weinig verband met het onderwerp. Hij liet wel zien te kunnen straatvechten; de PVV beet hij toe: *“Als het aan uw partij had gelegen, had ik hier mijn betoog nooit kunnen houden.”*

Vaders en andere persoonlijke ontboezeming zorgen vaker voor vreemde Kamermomentjes. Het paste evenmin te horen dat vader Mohandis nooit naar Prinsjesdag zou zijn geweest, als zoon niet had kunnen studeren. Dit alles werd beursstudent Mohandis – opmerkelijk genoeg – vergeven; hij ontsprong de dans die hij had verdiend.

D66, zelfverklaard kampioen investeren in onderwijs, is door de echte coalitie om de tuin geleid met een miljard dat bestaat uit honderdduizenden leningen die deels niet worden afbetaald of überhaupt zelfs afgesloten. Bovendien wordt dit nooit een miljard; hooguit tussen een kwart en de helft ervan. D66 vroeg zich echter niet af wie onderwijs en wetenschap al die tijd hebben ondergefinancierd en hoe bestuurders veel geld verspeelden.

D66 is verleid met een bestuursrechtelijk leeg, doelmissend en onuitvoerbaar instemmingsrecht op hoofdlijnen van de instellingsbegroting. D66 slikt ook het onteigenen van studiepunten en bsa in hogere

jaren waardoor studeren een hoogrisico-beslissing wordt: bijna onbetaalbaar voor hen die erdoor worden getroffen, uitvallen of switchen.

D66 neemt, als verklaard tegenstander, rendementbekostiging en prestatiebekostiging op de koop toe. Dit laatste noemt de partij nu kwaliteitsbekostiging, maar dat is net zomin een verschil als tussen leenstelsel en studievoorschot. Ook is duidelijk dat de kwaliteitscriteria van de minister niet de kwaliteiten betreft die universiteiten, studenten en de arbeidsmarkt bedoelen. Meer contacturen? Kleine klassen? Gepromoveerde staf? Het zijn hooguit indicaties; geen criteria. Er ontstaat enorme en onoverzichtelijke beleidsdruk met vele externe prestatie- en kwaliteitscriteria van al die externe beoordelaars.

De heer Van Meenen reageert graag "dat hij geen jurist is". Welnu: niet-juristen moeten nòg [beter nadenken](#). Medewetgeven is namelijk *juridische fine art* en boerenverstand in één.

Het CDA had blijkbaar econoom Eijffinger ingehuurd, maar hem kent de leenstelselcoalitie. Die woordvoerders hadden hun muurtje klaarstaan, handen op de rug zoals tegenwoordig gebruikelijk. Kamerlid Rog *did not bend it like Beckham* en was te fatsoenlijk om in de muur te schieten. Hij heeft gelijk met het onverantwoorde dubbelrisico van langjarige hoge private schulden van studenten en hoge kwijtscheldingen ten laste van de belastingbetalers. Inderdaad: "*minder studenten; meer schulden*". [Rogs'rekensommen](#) over veelleners zijn aardig in theorie, maar deze systeemknoppen zullen snel worden aangedraaid als dat nodig blijkt en dan zit iedereen met de gebakken peren. Natuurlijk schoot de heer Rog zo niet op. Als men rekent op 'rekenmeesters en boekhouders', raakt goed bestuur uit zicht. Dit moet het CDA in de Eerste Kamer beter kunnen.

Inhoudelijk leider van de oppositie, Kamerlid Van Dijk (SP), deed wat van hem werd verwacht, maar kreeg geen vat op het debat. Hij zette met CU en PVV al zijn kaarten op de Eerste Kamer en poogde "de overkant" van wat inhoudelijke munitie te voorzien. Veel keus voor een andere strategie had hij niet.

Mevrouw Schouten (CU) deed haar plicht, bijbels vuur bleef evenwel uit, behalve voor mensen met functiebeperking, maar dat was onverrichterzake. De Partij voor de Dieren deed het met Kamerlid Ouwehand beter en breder, maar daarmee zwijnen studenten evenmin.

De SGP verslikte zich weer in de Grondwet in het verband van het vermeende verschil tussen prestatiebekostiging, kwaliteitsbekostiging en bekostiging naar gelijke maatstaven. (Het ging dit jaar al mis in de discussies over de grondwettelijke valkuilen in [aanwijzingsbevoegdheid van de minister](#).) In de Eerste Kamer kan deze partij in de herkansing.

De prijs voor de beste bijdrage, het is zoals het is, komt toe aan Kamerlid Beertema (PVV). Een overtuigend en consistent onderwijspolitiek betoog waaraan sinds lang niemand tipt, en zonder de woorden islam, Marokko en Europa. Lees maar na. Hij had ook de quote die de kern het beste raakte. Gericht aan de heer Duisenberg (voorzitter) "*U wilt investeren in onderwijs; wij in mensen.*" Voor alle partijen (PVV inclusief) een zin om voor het slapen gaan nog eens diep te overpeinzen.